

SPLOŠNO

Avtizem (dalje AM) je razvojna motnja, ki pomembno vpliva na posameznikovo komunikacijo, povezovanje z drugimi in na razumevanje sveta. Zaradi svojih posebnosti se mladi z AM soočajo s številnimi izzivi v obdobju šolanja in tudi kasneje pri iskanju zaposlitve in delu. Avtizem je vseživljenjska motnja, zato osebe potrebujejo določene prilagoditve vse življenje, torej tudi v delovnem okolju.

! ? Ali veste, da je vsaj 85 % oseb z AM brezposelnih? To je vredno spremeniti, saj je drugačnost lahko tudi zelo priročna.

ZAKAJ ZAPOSLOTI OSEBO Z AVTIZMOM

Osebe z lažjimi oblikami AM so običajno zaposljive. Odlikujejo jih številna močna področja in spretnosti, ki so pri nekaterih posameznikih lahko celo zelo izrazita:

- ✓ imajo lahko veliko strokovnega znanja in motivacije na področju njihovih specifičnih interesov;
- ✓ imajo lahko izjemen, v nekaterih primerih tudi fotografski spomin;
- ✓ so navadno zelo natančne in kreativne ter imajo močno voljo in so vztrajne pri ponavljajočem se delu;
- ✓ so pogosto zelo lojalne in zanesljive;
- ✓ so osredotočene na podrobnosti;
- ✓ lahko zelo vestno sledijo navodilom, če so podana na razumljiv in konkreten način;
- ✓ imajo lahko izjemne sposobnosti na področju umetnosti, glasbe, matematike ipd;
- ✓ na svet gledajo iz druge perspektive, kar ostalim prinaša drugačen vpogled v neko situacijo;

- ✓ lahko nam ponudijo inovativne pristope k reševanju izzivov;
- ✓ so pogosto iskrene in brez predsodkov;
- ✓ imajo lahko izjemen/unikaten smisel za humor;
- ✓ so lahko zelo strastne in entuziastične v svojih hobijih in interesih, kar lahko pozitivno vpliva na delovno vzdušje.

RAZLIČNOST NAS BOGATI

Christian Andersen je star 28 let, ima Aspergerjev sindrom in je zaposlen v znanem danskem farmacevtskem podjetju. Njegova vloga v podjetju je zelo pomembna, njegovo delo pa tudi rešuje življenja. Odkriva namreč napake v bazah podatkov o stranskih učinkih zdravil. To mu omogočajo njegove izjemne sposobnosti opažanja detajlov, natančnost ter odličen spomin.

Ko smo zaposlili osebo z AM, je postala komunikacija v podjetju bolj točna in učinkovita.

Abditus (psevd.) ima Aspergerjev sindrom in je soustvarjalec slovenske spletne revije Vox Alia, ki jo ustvarjajo člani Društva za pomoč odraslim osebam z Aspergerjevim sindromom. Zaposlen je bil na različnih projektih, med drugim je urejal, zbiral, dopolnjeval in popravljaval podatke za leksikone in enciklopedije. Pri delu mu pomagajo njegova neposrednost, iskrenost, natančnost, zmožnost opažanja detajlov in spomin.

KAJ POTREBUJEJO OSEBE Z AVTIZMOM V DELOVNEM OKOLJU?

S prilagoditvami delovnega okolja lahko osebi z AM pomagamo k večji delovni učinkovitosti, varnosti pri delu, stabilnemu psihofizičnemu stanju in večjemu osebnemu zadovoljstvu.

RED IN STRUKTURA

Osebe z AM se najbolje počutijo v strukturiranem in urejenem delovnem okolju. Dobro delujejo, če imajo stabilen delovni urnik, pravočasno napovedane spremembe na delovnem mestu ter zelo jasno, konkretno in podrobno opredeljene delovne naloge. Moramo jim ponuditi tudi dovolj časa ter pomoč pri pripravi na delo, organizaciji delovnega prostora, pri pripravi delovnih pripomočkov ter pri določitvi vrstnega reda nalog.

MANJ DRAŽLJAJEV V DELOVNEM OKOLJU

Osebe z AM so lahko premalo ali preveč občutljive na različne dražljaje v okolju. Zmotijo jih lahko določeni zvoki, vidni dražljaji, vonjave in okusi ter dotiki. Za njih je navadno bolj primerno mirno delovno okolje, kjer niso preveč izpostavljene zanje motečim dražljajem, imajo možnost umika v mirnejši prostor, lažje se skoncentrirajo v manjši skupini ljudi, nekatere pa potrebujejo možnost dela od doma.

PRILAGOJENA KOMUNIKACIJA IN MEDOSEBNI ODNOSI

Za osebe z AM so značilne posebnosti v komunikaciji in navezovanju stikov. Besede navadno vzamejo zelo dobesedno, težave imajo z razumevanjem šal, metafor in prenesenih pomenov. Dobro je, da so navodila za delo ustna in pisna, kratka in jedrnata, po potrebi slikovno podkrepjena. Ker imajo težave z razumevanjem nebesedne govornice, nebesednim izražanjem, zavzemanjem perspektive drugega ter dojemanjem družbenih pravil, naj bodo njihove naloge čim bolj individualne in neodvisne od velikega števila ljudi in timskega dela. Oseba z AM naj bo sicer deležna spodbud k aktivni timski udeležbi, pozorni pa moramo biti na njen osebni prostor, pustimo ji tudi čas in možnost razmisleka, preden kaj pove.

NEKAJ UČINKOVITIH TEHNIČNIH IN DRUGIH DELOVNIH PRIPOMOČKOV

Zaželeno je, da se osebam z AM na delovnem mestu omogoči:

- ✓ dostop do elektronskih organizatorjev, uporaba koledarjev, urnikov in časovnikov (timerjev);
- ✓ uporaba vizualnih ali slušnih opomnikov ter vizualno podkrepjena navodila;
- ✓ uporaba slušalk ali ušesnih čepkov, posebnih očal, prilagojenih svetil ipd. za premagovanje senzorične preobčutljivosti;
- ✓ po potrebi ergonomsko prilagojen sedež, monitor, računalniška miška idr.;
- ✓ uporaba elektronske pošte in socialnih omrežij za komunikacijo z drugimi.

Več informacij najdete na spletnih straneh www.tukajsem.si;
<http://www.irrs.si>; <https://www.autismspeaks.org> in
<http://drustvo-as.si/voxalia/o-revijii/>

IZVAJALCI PROJEKTA

CENTER ZA SLUH IN GOVOR MARIBOR

Vodja projekta:

mag. Eva Žiberna, univ. dipl. psih.
(eva.zibera@csgm.si)

Koordinatorica projekta:

Bojana Matić Risteski, univ. dipl. soc. ped.
(bojana.matic-risteski@csgm.si)

OŠ ANTONA JANŠE RADOVLJICA

Kontaktna oseba: Peter Kolman
(peter.kolman@os-antonajanse.si)

ZAVOD VITIS, CENTER ZA IZOBRAŽEVANJE, USPOSABLJANJE IN REHABILITACIJO PTUJ

Kontaktna oseba:

Mateja Krvina, univ. dipl. psih.
(mateja.krvina@zavodvitis.si)

VEČ O PROJEKTU:

www.tukajsem.si

Gradivo pripravila: projektna skupina na CSGM.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

ZA DELOVNO OKOLJE OSEBE Z AVTIZMOM

JAVNI RAZPIS za izbor operacij:

»Spodbujanje socialne vključenosti otrok in mladih s posebnimi potrebami v lokalno okolje.« Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada.